

Met de hand gekleurde wereldkaart naar gegevens van Franse cartografen van de *Académie Royale* en de Amsterdamse burgemeester Nicolaas Witsen uitgegeven door Covens & Mortier gravure, gekleurd Amsterdam, na 1770

De hele wereld komt samen op deze wandkaart: letterlijk en figuurlijk. Het kaartbeeld laat het noordelijk en zuidelijk halfrond met de bijbehorende sterrenhemel zien. Ook Arctica en Antarctica zijn in kaart gebracht. Niet alleen de wereld zoals wij hem kennen is afgebeeld.

Ook de schepping, volgens het Christendom, van het universum komt aan bod.

Tussen de twee halfronden zien we God, die dag en nacht van elkaar scheidt en de zon en de maan aan het hemelgewelf plaatst. Aan de linkerzijde worden de dieren van de lucht, het water en de aarde geschapen, terwijl aan de rechterzijde de creatie van Adam en Eva is afgebeeld. De wereld zelf wordt omhoog gehouden door de vier jaargetijden: Lente met een mand met bloemen, Zomer met sikkel en korenschoof, Herfst met een hoorn des overvloeds gevuld met druiven en ander fruit en als laatste Winter, afgebeeld als een oude man met een vuurkorf.

1

Hand-coloured world map, based on information from French cartographers of the *Académie Royale* and the Mayor of Amsterdam
Nicolaas Witsen
published by Covens & Mortier
engraving, coloured
Amsterdam, after 1770

The whole world is brought together on this wall map. The map shows the northern and southern hemispheres along with their corresponding night skies. The Arctic and Antarctic zones are also included on the map. It is not merely a depiction of the world as we know it: it also represents the

creation of the universe as explained by Christianity.

In between the two hemispheres, we can see God separating day and night and placing the sun and moon in the firmament. On the left-hand side, we see the creation of the animals of the air, water, and earth, while the creation of Adam and Eve is depicted on the right. The world itself is supported by the four seasons: Spring with a basketful of flowers, Summer with a sickle and sheaf of wheat, Autumn with a horn of plenty filled with grapes and other fruit, and lastly Winter, represented as an old man with a fire basket.

**Bord van kraak-
porselein met
twee herten en een
bloeiende prunus
porselein
China, 1600-1625**

Het bijzondere aan dit bord is dat de decoratie in wit is uitgespaard op een blauwe ondergrond. De blauwe achtergrond is rondom de contouren van de bloesems en de hertjes geschilderd, hierdoor komt de voorstelling in het wit tevoorschijn. Door het aanbrengen van enkele blauwe details komt de afbeelding vervolgens tot leven.

**Kraak porcelain
plate with two deer
and a blossoming
prunus
porcelain
China, 1600-1625**

What is striking about this plate is that the decoration is reserved in white on a blue background. The blue enamel is painted around the contours of the blossoms and the two deer, which renders them visible in white. The addition of a few extra blue details really brings the image to life.

3

Twee tabakspotten met de opschriften ASIA en RAPPÉ

**De Vergulde Blompot
aardewerk met tinglazuur
Delft, 1795**

**Naast een uitgebreid
bloemmotief in blauw zijn
deze twee tabakspotten
gedecoreerd met een
gekleurde voorstelling
van een kade waarop
allerlei handelsgoederen
staan met op de achter-
grond een Oost-Indië-
vaarder. Hiertussen
staat Mercurius, de god
van de handel, met zijn
kenmerkende attributen:
een gevulde beurs en de
caduceus (koeriersstaf).**

Two tobacco jars with the inscriptions ASIA and RAPPÉ

**De Vergulde Blompot
tin-glazed earthenware
Delft, 1795**

In addition to an elaborate floral motif in blue, these two tobacco jars are decorated with a colourful depiction of a quayside filled with stacks of trade goods. There is an East Indiaman in the background. Mercury, the god of trade, also features, with his characteristic attributes of a well-filled purse and his *caduceus* staff.

**Bord van Japans
porselein met het
VOC-monogram en
kraakmotieven
porselein
Japan, 1660-1690**

**De motieven op deze
Japanse schotel zijn
gebaseerd op het Chinese
kraakporselein. Door
burgeroorlogen in China
konden de pottenbakkers
niet langer aan de vraag
naar porselein voldoen.
Daarom bestelden
Nederlanders in Japan
porselein met de voor
hen vertrouwde Chinese
decors.**

Japanese porcelain
plate with the VOC
monogram of the
Dutch East India
Company and kraak
motifs
porcelain
Japan, 1660-1690

The motifs on this
Japanese dish are
based on Chinese kraak
porcelain. Civil wars in
China meant that potters
were no longer able to
meet the demand for
porcelain. As a result, the
Dutch started importing
porcelain from Japan,
but decorated with the
familiar Chinese scenes.

Naturalia of artificialia

Door de handelscontacten met gebieden buiten Europa kwamen de Nederlanders in aanraking met de cultuur en natuur van verre oorden. Naast reguliere handelsproducten werden ook allerlei voorbeelden uit de rijke, exotische flora en fauna van Azië, Afrika en Amerika naar Nederland meegenomen.

Voorwerpen als kokosnoten of nautilusschelpen waren zo kostbaar dat ze werden voorzien van een zilveren of gouden montuur.

Dit soort gemonteerde naturalia werden het hoogst gewaardeerd door verzamelaars, omdat de kunstenaars met hun kunst de natuur wisten te overtreffen. Ook de symboliek van de voorwerpen speelde een rol. Zo konden de materialen naar de elementen water, vuur, aarde en lucht verwijzen. Hierbij stonden goud en zilver voor vuur en aarde, terwijl bloedkoraal verwees naar het lijden van Christus.

Zie: 5, 6, 7, 11, 33, 34, 35

Naturalia or artificialia

With trade networks extending well beyond Europe, the Dutch came into contact with the cultures and natural environments of many distant places. Along with the standard trade goods, they brought back samples of the abundant and exotic flora and fauna found in Asia, Africa, and the Americas.

Objects such as coconuts and nautilus shells were seen as so valuable that they were decorated with gold or silver.

These types of mounted naturalia were highly prized by collectors. Through their work, artists could improve upon and surpass nature itself. The symbolism of the objects also played an important role. The different materials referred to the elements of water, fire, earth, and air. For example, gold and silver could represent fire and earth, and blood coral could recall the suffering of Christ.

See: 5, 6, 7, 11, 33, 34, 35

5

Snuifdoosje gemaakt van een kaurischelp met zilveren beslag

schelp, zilver
Nederland,
circa 1700

De VOC verhandelde grote hoeveelheden kaurischelpen aan de West-Indische Compagnie (WIC). Deze handelsmaatschappij gebruikte de schelpjes op de kust van West-Afrika als betaalmiddel in de goud-, ivoor- en mensenhandel.

Snuffbox made from a cowry shell with silver mounts

shell, silver
The Netherlands,
circa 1700

The Dutch East India Company sold a great many cowry shells to the West India Company (WIC). These shells were then used by the WIC on the coast of West Africa. They were used as payment for gold or ivory, as well as to purchase enslaved persons.

**Doosje van schildpad
in de vorm van een
boek met Djokja
zilveren beslag
schildpad, zilver
Batavia, circa 1800**

**De naam Djokja of Yogya
verwijst naar Yogyakarta,
een stad in Indonesië
waar al eeuwen lang
zilver werd gesmeed. De
lotusbloem waarmee dit
doosje versierd is, is een
karakteristiek motief
voor het Djokja zilver.**

Book-shaped box
made from tortoise-
shell with Yogya silver
mounts
tortoise-shell, silver
Batavia, circa 1800

The name Yogya refers
to Yogyakarta, a city in
Indonesia with a silver
forging tradition going
back centuries. The lotus
flower adorning this box is
a characteristic motif for
Yogya silver.

7

Tabaksdoos van schildpad met zilveren beslag en VOC-monogram schildpad, zilver Batavia, 1700-1720

Het bruin met zwart gevlamde schild van zeeschildpadden werd gebruikt om meubilair en gebruiksvoorwerpen mee te verfraaien. Door de schilden in kokend water te weken, wordt het materiaal zacht en is het in allerlei vormen te buigen en te persen.

Tobacco box made from tortoise-shell with silver mounts and the VOC monogram of the Dutch East India Company

tortoise-shell, silver
Batavia, 1700-1720

The brown and black mottled shells of turtles were used in the decoration of furniture and utensils. The shells were soaked in boiling water to soften them so that they could be bent and pressed into a variety of forms.

**Vergulde zonnwijzer
voor 51° breedte,
op de achterzijde
een kwadrant voor
hoogtemeting**
Thomas Pregell
ivoor, goud, messing
Zwickau, 1619

**Kleine zakzonnwijzers
werden in de zestiende
en zeventiende eeuw
niet alleen gebruikt om
de tijd van de dag te
bepalen, maar waren
ook geliefde kunst- en
verzamelvoorwerpen.
Sommige werden
uitgevoerd in kostbare
materialen als ivoor en
goud.**

Gold-plated sundial
for 51° latitude with
a quadrant on the back
for measuring altitude
Thomas Pregell
ivory, gold, brass
Zwickau, 1619

In the sixteenth and
seventeenth centuries,
small pocket sundials
were not only used to
determine the time of day
but were also popular as
art objects. Some were
made using precious
materials such as ivory
and gold.

9

Ivoren zakzonnewijzer voor 42°, 48° en 52° breedte met epacta voor Juliaanse en Gregoriaanse tijdsrekeningen
Thomas Tucher
ivoor, goud, messing
Neurenberg, 1602

Met een zakzonnewijzer was het mogelijk voor een bepaalde breedtegraad de tijd van de dag te bepalen. Dit bijzonder fraaie exemplaar is uitgevoerd in ivoor. De stad Neurenberg was in de zestiende en zeventiende eeuw het centrum voor het vervaardigen van dergelijke kostbare exemplaren.

Ivory pocket sundial for 42°, 48°, and 52° latitude with epacts for the Julian and Gregorian calendars
Thomas Tucher
ivory, gold, brass
Nuremberg, 1602

A pocket sundial could be used to determine the time of day at a particular latitude. This exquisite model is made of ivory. In the sixteenth and seventeenth centuries, the city of Nuremberg was the centre for manufacturing these valuable timepieces.

Met de hand gekleurde kaart van Azië Hand-coloured map of Asia

**Jan Matthysz
gravure, gekleurd
Amsterdam, circa 1680**

Jan Matthysz
engraving, coloured
Amsterdam, circa 1680

Azië was in de zestiende en zeventiende eeuw het continent van de ongekende handelsmogelijkheden. Daar lagen de gebieden waar de Europeanen naar toe wilden varen om specerijen en andere producten te halen. Het hier getoonde kaartbeeld van Azië komt op grote lijnen overeen met het huidige beeld van dit werelddeel. De contouren van China, India en Mongolië (*Tartaria* op de kaart) kloppen al heel aardig, maar het is nog gissen naar de vorm van Japan en naar het aantal eilanden waaruit dit land bestaat.

In the sixteenth and seventeenth centuries, the continent of Asia offered unparalleled opportunities for trade. Europeans wanted to travel there to bring back spices and other goods. The map of Asia shown here broadly corresponds to how we view this part of the world today. The contours of China, India, and Mongolia (shown on the map as *Tartaria*) are fairly accurate, although the shape of Japan and the number of islands making up the country are still only an educated guess.

11

Bezoarsteen in zeventiende-eeuws gouden montuur, met zilveren doosje en zijden buidel om de steen in te bewaren
organisch materiaal,
goud, zilver
Nederland, 1650-1750

Bezoarstenen zijn afkomstig uit de maag van bepaalde geiten. In de zeventiende eeuw dacht men dat deze stenen een geneeskrachtige werking hadden. Daarom werden ze voorzien van een gouden montuur zodat de eigenaar de steen met zich mee kon dragen. De stenen waren zo zeldzaam en gewild dat sommige exemplaren net zoveel waard waren als diamanten.

Bezoar mounted in a seventeenth-century golden frame, with a silver box and silk pouch for storage
organic material,
gold, silver
The Netherlands,
1650-1750

Bezoars come from the stomach of certain types of goat. During the seventeenth century, it was thought that these stones had medicinal and detoxifying qualities. They were therefore mounted in gold so that the owner could carry them around. The stones were so rare and desirable that some examples were valued as highly as diamonds.

Toasten en proosten

Tijdens officiële diners was het gebruikelijk om gelukwensen uit te spreken. Hiervoor werden speciaal gegraveerde glazen gebruikt, waarbij de afbeelding op het glas als leidraad voor de betreffende wens gold. Dit soort proostmomenten vonden zowel in de privésfeer plaats, bijvoorbeeld bij huwelijken, verlovingsen of op vriendschap in het algemeen, als in de publieke sfeer. Er werd dan bijvoorbeeld gedronken op het welvaren van het land en de handel, of op het Oranjehuis.

Zie: 12, 13, 14, 15, 16, 17, 31, 32, 65, 76

Raising a toast

During official dinners, it was customary to make a toast. Specially-engraved glasses were used for this purpose, with the picture on the glass expressing the specific good wishes for the occasion. These toasts were made at private events such as marriages, engagements, and general toasts to friendships, as well as at public events. A glass was then raised, to drink to the prosperity of the country, trading activities, or to honour the Dutch Royal family.

See: 12, 13, 14, 15, 16, 17, 31, 32, 65, 76

12

**Kelkglas met rad-
gravure van een
bewapend koop-
vaardijnschip**

glas

Nederland, circa 1750

**Gelet op het opschrift *Het
Welvaaren van de Negotie
op Curaçao*, werd dit glas
gebruikt om te proosten
op de handel in Curaçao.
Dit eiland was een
belangrijke handelsplaats
in het Caribisch gebied.**

Goblet with a wheel
engraving of an armed
merchant vessel

glass

The Netherlands,
circa 1750

Based on the inscription
*'The Prosperity of the
Trade on Curaçao'*,
this glass was used to
raise a toast to trade in
Curaçao. This island was
an important trading
post for the Dutch in the
Caribbean.

Bokaal met een radgravure van een driemaster en het wapen van de VOC glas
Nederland, circa 1750

Bij de radgravure wordt de voorstelling aangebracht door laagjes glas weg te slijpen met behulp van snel roterende radertjes die bedekt zijn met een laagje diamantgruis. Met deze techniek is het mogelijk om diep in reliëf te slijpen en om matte oppervlaktes weer gedeeltelijk te polijsten. Hierdoor ontstaat een prachtig spel van verschillende dieptes en matte en glanzende delen.

Goblet with a wheel engraving of a three-masted ship and the coat of arms of the VOC glass
The Netherlands, circa 1750

In wheel engraving, the image is created by grinding away layers of glass using rapidly rotating wheels covered with a layer of diamond grit. Through this technique it is possible to engrave the glass in relief and then partially polish areas of the matt surface. This leads to a beautiful interplay of varying depths and a mixture of matt and shiny finishes.

14

Bokaal met een radgravure van een Oost-Indiëvaarder en het opschrift 't Behouwe Vaare van het schip 't Loo

glas
Nederland,
1768-1790

't Loo werd in 1768 in Amsterdam gebouwd voor de kamer Amsterdam. Mogelijk is dit glas vervaardigd om te proosten op de eerste reis van deze Oost-Indiëvaarder. In totaal zou het schip zeven retourreizen voltooien, maar de achtste reis bleek er één te veel. In 1790 zonk 't Loo onderweg naar Indië.

Goblet with a wheel engraving of an East Indiaman and the inscription *'To the prosperity of the ship 't Loo'*

glass
The Netherlands,
1768-1790

't Loo was built in Amsterdam in 1768 for the Amsterdam chamber. The glass may well have been made to raise a toast to the first journey of this East Indiaman. The ship would complete a total of seven return journeys, but the eighth journey would prove to be one too many. *'t Loo* sank on its outward journey to the Dutch East Indies in 1790.

Bokaal met een radgravure van een Oost-Indiëvaarder en het opschrift *Welvaaren van 't schip 't Huis te Byweg*

Jacob Sang
glas
Amsterdam,
1760-1780

Goblet with a wheel engraving of an East Indiaman and the inscription *'To the prosperity of the ship 't Huis te Byweg'*

Jacob Sang
glass
Amsterdam,
1760-1780

De Oost-Indiëvaarder *Huis te Bijweg* werd in 1760 voor de kamer Amsterdam gebouwd en zou tot 1774 vijf retourreizen voltooien. Onderweg naar Amsterdam liep het schip bij Kaap de Goede Hoop aan de grond. Uiteindelijk werd het pas in 1780 opgelegd.

The East Indiaman *Huis te Bijweg* was built for the Amsterdam chamber in 1760 and had completed five return journeys by 1774. On its way back to Amsterdam, the ship ran aground at the Cape of Good Hope. It was not however laid up (taken out of use) until 1780.

16

Bokaal met een radgravure van een Oost-Indiëvaarder met op de spiegel het opschrift *Renswoude*, langs de voet *nu Oosterbeek 1761*

Jacob Sang
glas
Amsterdam, 1757-1761

Dit glas is zeer waarschijnlijk van kapitein Jan Zacharias Nauwman geweest. In 1757 heeft hij het gezag over de *Renswoude*, op de eerste reis naar Batavia. Nadat schip en kapitein in 1759 weer veilig terug zijn op Texel, krijgt Nauwman in 1761 het commando over een nieuw schip: de *Oosterbeek*. Ter gelegenheid hiervan heeft hij vermoedelijk het opschrift laten aanpassen.

Goblet with a wheel engraving of an East Indiaman with the inscription *Renswoude* on the stern and, on the foot, '*now Oosterbeek 1761*'

Jacob Sang
glass
Amsterdam, 1757-1761

This glass likely belonged to captain Jan Zacharias Nauwman. In 1757, he captained the *Renswoude* on its first journey to Batavia. Both ship and captain returned safely to Texel in 1759. Two years later, Nauwman was assigned the command of a new ship, the *Oosterbeek*. He presumably had the inscription on this glass updated to mark the occasion.

Bokaal met een radgravure van een Oost-Indiëvaarder en het opschrift: *Welvaren van 't schip Hoger Smelten en Capt. Opmeer*

glas

Nederland,
1737-1744

Goblet with a wheel engraving of an East Indiaman and the inscription '*To the prosperity of the ship Hoger Smelten and Capt. Opmeer*'

glass

The Netherlands,
1737-1744

Kapitein Hendrik Opmeer heeft in 1737 het commando over de *Hogersmilde* tijdens de uitreis naar Batavia, waar hij in maart 1738 aankomt. In 1739 is het schip weer terug op Texel, maar een andere kapitein voert het bevel. Opmeer blijft in Azië waar hij in 1745 overlijdt.

In 1737 Captain Hendrik Opmeer was in command of the *Hogersmilde* on its outward journey to Batavia. He and his ship arrived there in March 1738. However when the ship returned to Texel the following year, it was under a different captain. Opmeer remained in Asia where he died in 1745.

Het onbekende

Door de intensieve contacten met Azië en Amerika werd de horizon van Europa ingrijpend verbreed. Er werden niet alleen handelsgoederen verscheept, er kwam ook kennis over andere volkeren naar Nederland. Deze contacten met nog onbekende culturen riepen vele vragen op. In een stroom aan etnografische studies en rijk geïllustreerde reisverslagen werd getracht deze vragen te beantwoorden. De afbeeldingen werden op hun beurt weer gebruikt voor de decoratie van kunstvoorwerpen waardoor deze informatie verder verspreid werd.

Zie: 18, 19, 20, 22, 41, 43, 63

The unknown

Due to intensive contact with Asia and the Americas, Europe greatly broadened its horizons. Trade goods were shipped, and along with them, knowledge about people around the world was brought back to the Netherlands. This contact with non-European cultures raised many questions, which a succession of ethnographic studies and richly-illustrated travel reports attempted to answer. In turn, the images were used to decorate art objects which led to ideas being distributed even further.

See: 18, 19, 20, 22, 41, 43, 63

Plaquette van Delfts aardewerk met twee Chinese figuren in een landschap
aardewerk met tinglazuur
Delft, circa 1750

Delftware plaque with two Chinese figures in a landscape
tin-glazed earthenware
Delft,
circa 1750

De chinoserie-stijl – waarbij een object, interieur of gebouw in Chinese stijl gedecoreerd werd – bereikte in het midden van de achttiende eeuw zijn hoogtepunt en werd op alle mogelijke voorwerpen én in het interieur toegepast.

Chinoiserie style – in which an object, interior, or building was decorated in a Chinese style – reached the pinnacle of its popularity in the middle of the eighteenth century. It was applied to a wide variety of objects and interiors.

19

Bord van Chinees porselein met twee vrouwen met een parasol, naar ontwerp van Cornelis Pronk
porselein
China, circa 1740

In 1734 krijgt de Amsterdamse schilder Cornelis Pronk van de VOC opdracht om een aantal ontwerpen te maken voor de decoratie van Chinees porselein. Het decor op dit bordje, ook wel ‘De Parasoldames’ genoemd, is het bekendst. Het chinoserie-ontwerp geeft Pronks ideeën over China weer. Deze werden vervolgens weer door de Chinese porseleinschilders geïnterpreteerd.

Chinese porcelain plate depicting two women with a parasol, designed by Cornelis Pronk
porcelain
China, circa 1740

In 1734, the Amsterdam-based painter Cornelis Pronk received a commission from the Dutch East India Company to create several designs for the decoration of Chinese porcelain. The decoration on this plate, also known as ‘The Parasol Ladies’, is the best known example. The chinoiserie design represents Pronk’s European ideas about China, which were in turn reinterpreted by the Chinese porcelain painters.

**Fopkan van Delfts
aardewerk met
'zotjes', spelende
Chinese jongetjes
aardewerk met tinglazuur
Delft, circa 1725**

**Dit decor is afgeleid van
Chinees porselein uit de
Kangxi-periode (1662-
1722). Afbeeldingen van
spelende jongens worden
binnen de Chinese sym-
boliek beschouwd als een
teken van voorspoed. Ze
spreken de wens uit voor
het krijgen van vele zonen
om zo de familienaam
voort te kunnen zetten.**

**Delftware puzzle jug
with Chinese boys
playing
tin-glazed earthenware
Delft, circa 1725**

This decoration is based on Chinese porcelain from the Kangxi period (1662-1722). Images of boys playing are regarded as a sign of prosperity in Chinese symbolism. They express the desire to have many sons, in order to carry on the family name.

21

Zilveren geschenkzwaard, in het lemmet is het VOC-monogram gegraveerd
zilver
Batavia, 1771

Geschenkzwaarden als deze werden in opdracht door lokale zilversmeden in Batavia gemaakt. De VOC schonk dergelijke sabels vaak aan plaatselijke, loyale bestuursambtenaren, waarbij in de kling het monogram van de VOC met jaartal werd gegraveerd.

Silver ceremonial sword with the VOC monogram of the Dutch East India Company engraved on the blade
silver
Batavia, 1771

Ceremonial swords like these were made on commission by local silversmiths in Batavia. The Dutch East India Company often gave these sabres to loyal local government officials, with the company's monogram and the year engraved onto the blade.

**De groote party in
de kamer van het
opperhoofd zyn,
op het eiland
Mitsukaze, naar Keiga
Kawahara
schildering op zijde
Japan, circa 1825**

**Het is groot feest in
het verblijf van het
opperhoofd van Deshima,
een kunstmatig eilandje
in de baai van Nagasaki.
Rond de tafel, waar
verschillende flessen
drank op staan, zitten
vijf VOC-dienaren en
twee Japanse beambten.
Een Javaanse bediende
brengt nog wat hapjes,
terwijl drie Japanse
courtisanes de feest-
vreugde verder moeten
verhogen.**

De groote party in
de kamer van het
opperhoofd zyn,
op het eiland
Mitsukaze, after Keiga
Kawahara
painting on silk
Japan, circa 1825

There is a big celebration
at the residence of the
chief of Dejima, a man-
made island in the
bay of Nagasaki. Five
employees of the Dutch
East India Company and
two Japanese officials are
sitting around the table
on which various bottles
of drink stand. A Javanese
servant goes round with
a tray of delicacies, while
three Japanese courtesans
further highlight the
celebratory mood.

23

**Naaukeurige
Versameling der
gedenk-waardigste
zee en landreysen na
Oost- en West-Indiën,
mitsgaders andere
gewesten**

**Pieter van der Aa
Leiden, 1706-1707**

**Aan het begin van de
achttiende eeuw neemt
de nieuwsgierigheid naar
en de behoefte aan kennis
over de wereld verder toe.
In deze tijd verschijnen er
in alle Europese landen
grote compilatiewerken
van Europese reis- en
landbeschrijvingen uit
voorgaande periodes en
uit recente tijden.**

**Naaukeurige
Versameling der
gedenk-waardigste
zee en landreysen na
Oost- en West-Indiën,
mitsgaders andere
gewesten**

**Pieter van der Aa
Leiden, 1706-1707**

**In the early eighteenth
century, there is a growing
thirst for knowledge and
curiosity about the world.
During this period, large
collections of European
travel accounts and
country descriptions,
such as this one, are
published. These inclu-
ded reports from both
early and recent voyages.**

**‘Kraaikop’ van
kraakporselein met
een vogel op een rots
porselein
China, 1600-1625**

**Kommetjes van dit type
werden op zeer grote
schaal geproduceerd
en naar Nederland
geëxporteerd. Aangezien
deze massaproducten
aan de binnenzijde
meestal gedecoreerd zijn
met een kraai of ekster
op een rots hebben ze
de naam ‘kraaikoppen’
gekregen.**

**Kraak porcelain cup
(crow cup) with a bird
on a rock
porcelain
China, 1600-1625**

These types of cups were produced on a mass scale and exported to the Netherlands. These mass-produced products were given the name ‘kraaikoppen’ (crow cups) as they were usually decorated on the inside with a crow or magpie on top of a rock.

25

**‘Kraaikop’ van
kraakporselein met
bloeiende planten,
vliegende vogels en
een vogel op een rots
porselein
China, 1600-1625**

**De buitenwand van dit
kommetje is beschilderd
met bloeiende planten,
waaronder bamboe en
chrysanten, en vliegende
vogels.**

**Kraak porcelain
cup (crow cup) with
flowering plants, flying
birds, and a bird on a
rock
porcelain
China, 1600-1625**

**The outside of this cup
is painted with flowering
plants, including bamboo
and chrysanthemums,
and birds in flight.**

**‘Klapmuts’ (kom) van
kraakporselein met
twee herten bij een
pijnboom
porselein
China, 1600-1625**

**Dit soort kommen worden
in Nederland ook wel
‘klapmutsen’ genoemd,
omdat de uitstaande rand
van de kom doet denken
aan de flappen van een
vrouwenmutsje. Op de
bodem van de kom is
een decor geschilderd
dat ‘vogel op de rots’
wordt genoemd. De
wand is opgedeeld in
vier vakken, beschilderd
met een bloemtak of een
Chinees gelukssymbool.**

Kraak porcelain bowl
(klapmuts) with two
deer next to a pine
tree
porcelain
China, 1600-1625

These types of bowls are also called ‘klapmutsen’ (bonnets) in the Netherlands as the turned-out rim of the bowl brings to mind the flaps of a lady’s bonnet. The bottom of the bowl features a painted image that is known as the ‘bird on the rock’. The side of the bowl is divided into four segments, each painted with a flower sprig or a Chinese symbol for good luck.

27

Begin ende voortgangh van de Vereenighde Nederlantsche Geoctroyeerde Oost- Indische Compagnie Isaac Commelin Amsterdam, 1645

In september 1598 bereikte de tweede Nederlandse tocht naar Azië, de ‘Tweede Schipvaart’, het eiland Mauritius. Hier werden reparaties uitgevoerd en nieuw proviand ingenomen. Op het eiland kwamen onbekende, grote loopvogels voor. Deze werden walgvogels genoemd omdat ze te taai waren om te eten.

Tegenwoordig kennen we ze als de dodo. Aangezien de dieren niet schuw waren, konden ze zeer makkelijk gevangen worden. Hierdoor was tegen het midden van de zeventiende eeuw de dodo uitgestorven. Op deze prent, voor het eerst uitgegeven in 1601, is links een dodo te zien. Dit is de oudste afbeelding van deze vogel.

Begin ende voortgangh
van de Vereenighde
Nederlantsche
Geoctroyeerde Oost-
Indische Compagnie
Isaac Commelin
Amsterdam, 1645

In September 1598, the second Dutch voyage to Asia reached the island of Mauritius. Repairs were carried out and new supplies were taken on board. Large, unfamiliar flightless birds were spotted on the island. These were called 'walgvogels' (literally: disgusting birds) as they were too tough to eat. We now know them as dodos.

Since these creatures were not shy, they were very easy to catch. As a result, the dodo became extinct by the middle of the seventeenth century. In this print, which was first published in 1601, a dodo can be seen on the left. This is the oldest known image of this bird.

28

Herdenkingsbord voor Harmannus Laurents Discher

porselein
China, 1749

Dit bord is beschilderd ter herinnering aan Harmannus Laurents Discher die 'Hoofd van de Comissarissen en prauwvoerders' te Batavia was. Het was in Batavia zeer gebruikelijk om zilveren gedenkschalen uit te reiken ter gedachtenis aan een overledene. Wellicht had de familie Discher niet genoeg geld voor zilveren exemplaren en lieten ze daarom porseleinen borden vervaardigen.

Commemorative plate for Harmannus Laurents Discher

porcelain
China, 1749

This plate has been painted in remembrance of Harmannus Laurents Discher who was the 'Head of the commissioners and proa skippers' in Batavia. It was customary there to issue silver commemorative plates in memory of a deceased person. The Discher family may not have had enough money for silver, and so had porcelain plates made.

**Schoteltje met het
wapen van Jacob
Ariesz Arkenbout**

porselein
China, 1792

Dit schoteltje heeft ooit deel uitgemaakt van een theeservies. Op de achterkant zijn een wapenschild, het monogram *JAB* en het jaartal 1792 geschilderd. Hieruit is af te leiden dat dit servies ooit is gemaakt voor Jacob Ariesz Arkenbout, een VOC-kapitein die in 1792 met de *Rozenburg* in Guangzhou (toen bekend als Kanton) aankwam.

**Saucer with the coat of
arms of Jacob Ariesz
Arkenbout**

porcelain
China, 1792

This saucer was once part of a tea set. A coat of arms, the monogram *JAB*, and the year 1792, are all painted on the back. This indicates that the tea set was once made for Jacob Ariesz Arkenbout, a captain of the Dutch East India Company who arrived in Guangzhou, (then known as Canton) with the *Rozenburg* in 1792.

30

**Indonesische kris
met ijzeren kling en
houten schede,
gedateerd VOC 1777
ijzer, hout
Java, 1777**

**In Indonesië wordt
de kris beschouwd
als een belangrijk
erfstuk (*poesaka*),
dat de kracht van
voorgaande generaties
in zich verzamelt. Deze
verzamelde krachten
geven het wapen een
magische lading. Over
het algemeen waren
verzamelaars bekend
met de toegedichte
magische krachten en
respecteerden zij deze
ook.**

**Indonesian kris with
iron blade and wooden
sheath, dated VOC
1777
iron, wood
Java, 1777**

**In Indonesia, the kris
is considered to be an
important heirloom
(*poesaka*), that accum-
ulates the power of
previous generations.
This gives the weapon
magical powers. In
general, collectors were
familiar with the magical
powers attributed to
these weapons and
they treated the objects
accordingly.**

**Kelkglas met een
diamantgravure van
twee driemasters
en het opschrift
*De Nobele Zeevaart***

Jan Stam

glas

Zaandam, circa 1750

**De techniek van de
diamantgravure
kwam tot grote bloei
in de Nederlanden in
de tweede helft van
zeventiende eeuw.
Met een diamantstift
werden lijntjes en
arceringen in het
glasoppervlak gekrast,
waarmee naturalistische
afbeeldingen werden
opgebouwd. Het schip op
dit glas lijkt elk moment
weg te kunnen zeilen.**

Goblet with a diamond-
point engraving of two
three-masted ships
and the inscription
'The Noble Shipping'

Jan Stam

glass

Zaandam, circa 1750

The technique of diamond-
point engraving flourished
in the Netherlands in
the second half of the
seventeenth century. A
diamond-tipped stylus
was used to etch lines
and hatching into the
glass surface, to build up
naturalistic images. The
ship on this glass looks as
though it could sail away
at any moment.

32

Kelkglas met een radgravure ter ere van de handel en het opschrift 't Welvaere van de Negotie

glas
Nederland,
1725-1750

Dit prachtige glas is gegraveerd met een voorstelling van een Hollandse kade met pakhuizen en handelsgoederen. Een fluitschip ligt klaar om te worden ingeladen, op het schip is het een drukte van belang. Op de achtergrond zijn bergen en twee *sampans* (Aziatische sloopjes) te zien die een Chinees landschap suggereren.

Goblet with a wheel engraving in honour of trade, with the inscription 'The Prosperity of the Trade'

glas
The Netherlands,
1725-1750

This beautiful glass is engraved with a scene of a Dutch quayside, containing warehouses and trade goods. A fluyt is ready to be loaded and there is a hive of activity on the ship. Mountains and the two *sampans* (Asian boats) in the background suggest that this is a Chinese landscape.

Tabaksdoos gemaakt van twee helften van een gepolijste kokosnoot met zilveren montuur kokosnoot, zilver Nederland/Duitsland, 1680

De tabaksdoos is gedecoreerd met twee voorstellingen uit de Griekse mythologie. Aan een kant is de Griekse held Heracles afgebeeld terwijl hij het Arcadische hert vangt. Aan de andere kant zien we Heracles in gevecht met de centaur Eurytion, die met een ex-geliefde van de held zou trouwen. Op hun trouwdag verschijnt Heracles onverwacht op het toneel: hij doodt de bruidegom en schaakt de bruid.

Tobacco box made from two halves of a polished coconut with silver mounts
coconut, silver
The Netherlands/Germany, 1680

This tobacco box is decorated with two depictions from Greek mythology. On one side, the Greek hero Heracles is depicted capturing the Arcadian deer. On the other side, we see Heracles battling the centaur Eurytion, who was due to marry one of his former lovers. On their wedding day, Heracles makes an unexpected appearance, kills the groom, and runs off with the bride.

34

Kokosnoot met zilveren montuur en drie voorstellingen uit de Griekse mythologie: het oordeel van Paris, de doos van Pandora en Artemis en haar metgezellen

**kokosnoot, zilver
Nederland/Duitsland,
1780-1820**

In de zeventiende eeuw waren kokosnoten zeer zeldzaam en dus kostbaar. Om deze bijzonderheid te benadrukken werden de kokosnoten voorzien van een zilveren of gouden montuur. De schil werd gepolijst en hierin werden mythologische, historische of Bijbelse voorstellingen gegraveerd of uitgesneden.

Coconut with silver mounts and three depictions from Greek mythology: the judgement of Paris, Pandora's box, and Artemis and her companions

**coconut, silver
The Netherlands/Germany,
1780-1820**

In the seventeenth century, coconuts were rare and therefore very valuable. To emphasize their uniqueness, coconuts were decorated with silver or golden mounts. The shell was polished, and mythological, historical, or biblical scenes were engraved or carved into it.

Nautilusbeker op zilveren voet, de stam in de vorm van Neptunus, het montuur gegraveerd met bladranken

**Matthäus Bauer (I)
nautilusschelp, zilver
Augsburg, 1681-1700**

De kelk van deze beker wordt gevormd door het huis van de nautilus, een aan de inktvis verwant weekdier. Nautilusschelpen zijn afkomstig uit de wateren rondom Ambon (Molukken) en werden door de VOC geïmporteerd. Nadat de buitenste lagen van de schelp zijn verwijderd, wordt de binnenste parelmoeren laag zichtbaar. Deze werd vaak versierd met gegraveerde en uitgesneden afbeeldingen.

Nautilus cup on a silver base, with its stem in the shape of Neptune and its mount engraved with leafy tendrils

Matthäus Bauer (I)
nautilus shell, silver
Augsburg, 1681-1700

The bowl of this cup is made from the shell of the nautilus, a mollusc that is related to the squid. Nautilus shells come from the waters around Ambon (one of the Maluku islands) and were imported by the Dutch East India Company. Once the outer layers of the shell have been removed, the mother of pearl on the inside becomes visible. This layer was often decorated with engraved or carved images.

36

Tabaksdoos met een proostende man en vrouw, een driemaster en een koetsje, daaronder een vierregelig versje verguld messing, parelmoer Nederland, 1753

Deze tabaksdoos maakt de persoonlijke geschiedenis van een VOC-opvarende tastbaar. Uit het versje blijkt dat het om een schuldenaar gaat die dienst neemt bij de VOC om zijn schulden af te kunnen betalen. Gezien de toon lijkt het hier eerder om een vrolijke losbol te gaan die weer geld nodig heeft om plezier te kunnen maken, dan iemand die door zaken diep in de financiële problemen is gekomen...

**Tobacco box with a man and woman raising glasses, a three-masted ship, and a coach, with a four-line verse underneath
gilt brass, mother of pearl
The Netherlands, 1753**

This tobacco box brings the personal history of a sailor on board a Dutch East Indiaman into view. We can see from the verse that he took to the sea with the Dutch East India Company in order to pay off his debts. Given its tone, the owner seems to have been a happy-go-lucky soul who needed money for his pursuit of pleasure, rather than someone impoverished by bad business decisions...

**Zilveren tabaksdoos
met opengewerkt
deksel van Chinees
ivoor**

**Evert Bot
zilver, ivoor
Amsterdam, 1749**

**Deze tabaksdoos is in
Amsterdam gemaakt,
het ivoren deksel
waarschijnlijk in China.
Het opengewerkte
ivoor is versierd met
bloemtakken en bladeren.
In het midden zit een
klein, rond dekseltje
waarachter een erotische
voorstelling verstopt is.**

Silver tobacco box with
openwork lid made
from Chinese ivory

Evert Bot
silver, ivory
Amsterdam, 1749

This tobacco box was
made in Amsterdam, and
its ivory lid most likely in
China. The openwork ivory
is adorned with flower
sprigs and leaves. In the
middle is a small round lid
which conceals an erotic
image.

38

Het gezantschap der Neêrlandtsche Oost- Indische Compagnie aan den grooten Tartarischen Cham, den tegenwoordigen Keizer van China

**Joan Nieuhof
Amsterdam, 1665**

Joan Nieuhof reisde in de jaren 1655-1657 mee met het eerste Nederlandse gezantschap naar de Chinese keizer. Hij had als taak om alle dorpen, steden, rivieren, paleizen en andere merkwaardige gebouwen die men onderweg tegenkwam af te beelden en te beschrijven. De afbeeldingen uit zijn boek werden gebruikt voor de decoratie van kunstvoorwerpen zoals keramiek, meubels en wandtapijten.

Het gezantschap der Neêrlandtsche Oost- Indische Compagnie aan den grooten Tartarischen Cham, den tegenwoordigen Keizer van China

**Joan Nieuhof
Amsterdam, 1665**

From 1655 to 1657, Joan Nieuhof travelled with the first Dutch delegation to the Chinese emperor. His task was to capture in words and images all the villages, towns, rivers, palaces, and other remarkable buildings they encountered during their journey. The pictures from his book were frequently used to decorate art objects, such as ceramics, furniture, and tapestries.

**Begin ende voortgangh
van de Vereenighde
Nederlantsche
Geoctroyeerde Oost-
Indische Compagnie
samengesteld door
Isaac Commelin
Amsterdam, 1646**

Vanaf het midden van de zeventiende eeuw verschijnen de eerste gebundelde verzamelingen reisverslagen. Zoals deze door Commelin samengestelde serie van dertig reisverslagen over de geschiedenis van de VOC, geïllustreerd met circa 230

afbeeldingen en kaarten. Op de titelpagina is de Verenigde Oost-Indische Compagnie als een vrouw op haar troon weergegeven. Handelaren en kooplieden leggen hun goederen aan haar voeten, terwijl Vrouwe VOC rijkdommen over hen uit strooit.

39

Begin ende voortgangh
van de Vereenighde
Nederlantsche
Geoctroyeerde Oost-
Indische Compagnie
compiled by
Isaac Commelin
Amsterdam, 1646

Compilations of travel accounts were published on a large scale from the middle of the seventeenth century onwards. One example is this series of thirty travel reports compiled by Commelin on the history of the Dutch East India Company. It is

illustrated with around 230 maps and pictures. The title page depicts the Dutch East India Company as a woman, sitting on her throne. Traders and merchants lay their merchandise at her feet, while Lady VOC showers them with riches.

Penning op het eerste eeuwfeest van de oprichting van de Verenigde Oost-Indische Compagnie
Reynier Arondeaux
zilver
Amsterdam, 1702

In deze allegorische voorstelling is de Compagnie weergegeven als een zittende vrouw, gekroond met de scheepskroon. In haar ene hand heeft ze het wapen van Batavia en in haar andere een octrooibrief. Aan haar voeten ligt een hoorn des overvloeds. Ofwel: de VOC is de bestuurder van Indië en alle rijkdommen van dit gebied horen haar toe.

Medal for the first centenary of the foundation of the Dutch East India Company
Reynier Arondeaux
silver
Amsterdam, 1702

In this allegorical representation, the Dutch East India Company is depicted as a seated woman, wearing the naval crown. In one hand she holds the coat of arms of Batavia and in the other a letters patent. At her feet is a horn of plenty. In no uncertain terms, the Dutch East India Company is shown as the administrator of the East Indies, with all the riches of this region belonging to her.

41

Twee tabakspotten met een pijprokende Zuid-Amerikaan met verentooi en tabaksplanten

De Vergulde Blompot aardewerk met tinglazuur Delft, 1750-1775

Het stereotype beeld van een pijprokende Zuid-Amerikaan, met een verentooi en gekleed in een rokje van tabaksbladeren, werd al vanaf het midden van de achttiende eeuw commercieel gerelateerd aan het gebruik van tabak en snuif. Deze afbeelding werd gebruikt als een verwijzing naar de herkomst van de tabak.

Two tobacco jars with a pipe-smoking South American wearing a feather headdress and tobacco plants

De Vergulde Blompot tin-glazed earthenware Delft, 1750-1775

The stereotypical image of a pipe-smoking South American, wearing a feather headdress and a skirt made from tobacco leaves, was linked commercially to the consumption of tobacco and snuff as early as the mid-eighteenth century. This image was used to reference tobacco's American origins.

Messing armillairsfeer Brass armillary sphere
Zacharias Bucha
messing
Aken, 1633

Een armillair is een open hemelglobe waarbij het bolletje in het midden de aarde weergeeft. De ringen stellen de diverse hemelcirkels voor zoals de hemelequator, de dierenriem en een aantal meridianen. Het zijn ook objecten die symbool staan voor het gehele universum.

An armillary sphere is an open celestial globe with a small sphere in the centre to represent the Earth. The rings stand for the various circles of the heavens: the celestial equator, the ecliptic ring (with the signs of the zodiac), and a number of meridians. Objects such as this also symbolize the universe as a whole.

43

De nieuwe en onbekende wereld; of, Beschrijving van America en 't Zuidland...

**Arnoldus Montanus
Amsterdam, 1671**

In zeventiende-eeuwse reisverslagen werden afbeeldingen opgenomen van de verschillende inwoners van de landen die werden bezocht. De illustraties van Zuid-Amerikanen werden onder meer gebruikt om tabakspotten mee te decoreren.

De nieuwe en onbekende wereld; of, Beschrijving van America en 't Zuidland...

Arnoldus Montanus
Amsterdam, 1671

Seventeenth-century travel reports included depictions of the inhabitants of the various countries that were visited. The illustrations of South Americans were often used to decorate tobacco jars.

**Kom van
kraakporselein
met een spinnende
dame en Europese
landschapjes
porselein
China, 1635-1650**

**Deze kom is met zowel
westerse als Chinese
motieven beschilderd.
In het midden zien we
een interieur met een
spinnende Chinese vrouw
De wand is beschilderd
met westerse landschap-
jes, waarin Chinese
figuren staan. Ook de
tulpmotieven zijn ont-
leend aan Europese
voorbeelden.**

**Kraak porcelain
bowl with a spinning
lady and European
landscapes
porcelain
China, 1635-1650**

This bowl is painted with both Western and Chinese motifs. In the middle, we see an interior with a spinning Chinese woman. Around the sides are various landscapes featuring Western houses and churches, alongside Chinese figures. The tulip motifs are also based on European examples.

45

**Noord en Oost
Tartarije, ofte, Bondig
ontwerp van eenige
dier landen en volken
Nicolaas Witsen
Amsterdam, 1705**

**Zeventiende-eeuwse
verzamelaars, zoals
de Amsterdamse
burgemeester Nicolaas
Witsen (1641-1717),
brachten allerlei objecten
en afbeeldingen bijeen
om zo een beeld te
krijgen van de wereld
buiten hun directe
gezichtsveld. In Witsens
verzameling bevond zich
dit bronzen beeldje van
de hindoeïstische god
Ganesha. Hij liet hiervan
tekeningen maken en
drukte ze af in zijn grote
overzichtswerk over Azië.**

Noord en Oost
Tartarije, ofte, Bondig
ontwerp van eenige
dier landen en volken
Nicolaas Witsen
Amsterdam, 1705

Seventeenth-century collectors, such as the Mayor of Amsterdam Nicolaas Witsen (1641-1717), brought together all sorts of objects and pictures, in order to form an impression of the world beyond their immediate surroundings. Witsen's collection included this bronze statuette of the Hindu god Ganesha. He had drawings made of it and printed them in his comprehensive work on Asia.

**Historia naturalis
Brasiliae, auspicio et
beneficio illustriss**

**Willem Piso en Georg
Markgraf
Leiden, 1648**

Willem Piso en Georg Markgraf waren twee wetenschappers die in het gevolg van Johan Maurits van Nassau-Siegen naar Brazilië kwamen. Markgraf heeft van 1638 tot zijn overlijden in 1644 veel botanisch onderzoek verricht. In 1648 is zijn onderzoek, samen met het werk van Piso, gepubliceerd.

**Historia naturalis
Brasiliae, auspicio et
beneficio illustriss**

**Willem Piso and Georg
Markgraf
Leiden, 1648**

Willem Piso and Georg Markgraf were two scientists who came to Brazil in the entourage of Johan Maurits, Prince of Nassau-Siegen. Markgraf performed a significant amount of botanical research from 1638 until his death in 1644. His research was published in 1648, together with Piso's work.

47

**Twee tabakspotten
met een pijprokende
Zuid-Amerikaan,
tabaksplanten en
handelsgoederen**

**De Drie Klokken
aardewerk met tinglazuur
Delft, 1750-1790**

**Als bij het Droste-effect is
op deze tabakspotten een
tabakspot geschilderd.
Op de ene pot staat het
opschrift *B. RAPPEE* en
op de andere *BERGAMOT*.
De opschriften verwijzen
naar de soort tabak
die erin bewaard werd.
Rappee is een donkere
soort snuiftabak die zeer
populair was in Nederland
tussen 1740 en 1900.
De letter *B.* duidt op de
herkomst van de tabak:
Brazilië.**

**Two tobacco jars
featuring a pipe-
smoking South
American, tobacco
plants, and
merchandise**

**De Drie Klokken
tin-glazed earthenware
Delft, 1750-1790**

**As in the Droste effect, a
smaller tobacco jar has
been painted onto these
tobacco jars. One jar bears
the inscription *B. RAPPEE*
and the other *BERGAMOT*.
These inscriptions refer
to the type of tobacco
that was kept in them.
Rappee refers to a dark
type of snuff tobacco
that was very popular in
the Netherlands between
1740 and 1900. The letter
B refers to the tobacco's
origin: Brazil.**

Chinees kraak porselein

Aan het begin van de zeventiende eeuw raakte Nederland in de ban van Chinees porselein. De prachtige, helderblauwe beschilderingen van onbekende werelden en het verfijnde, zeer dunne materiaal spraken enorm tot de verbeelding. Deze rage opende een nieuwe, lucratieve markt voor de VOC. Dit zogenoemde kraakporselein, dat speciaal voor de export werd gemaakt, werd met duizenden stuks tegelijkertijd naar Nederland verscheept. De naam zou verwijzen naar de Portugese schepen die dergelijk porselein voor het eerst vervoerden: de *carraca*.

Zie: 24, 25, 26, 44, 48, 49, 78

Chinese kraak porcelain

At the beginning of the seventeenth century, the Netherlands became fascinated by Chinese porcelain. The beautiful bright blue paintings of unknown worlds and the exquisite ultra-thin material, greatly appealed to the imagination. Its popularity opened up a new and lucrative market for the Dutch East India Company. This so-called kraak porcelain, which was made especially for export, was shipped to the Netherlands in quantities of thousands at a time. The name is said to refer to the *carraca*, the first Portuguese ships to transport this type of porcelain.

See: 24, 25, 26, 44, 48, 49, 78

48

**Fles van
kraakporselein met
bloeiende planten
porselein
China, 1600-1650**

Deze fles is versierd met de voor kraakporselein kenmerkende decoratie in vakken. Afwisselend zijn de vakken beschilderd met bloeiende planten op een rots of met één van de acht boeddhistische gelukssymbolen.

**Kraak porcelain bottle
with flowering plants
porcelain
China, 1600-1650**

This bottle is adorned with decorative elements in segments that are characteristic of kraak porcelain. The segments are painted alternately with flowering plants on a rock or with one of the eight Buddhist symbols of good luck.

Fles van kraakporselein met galopperende paarden en bloeiende planten
porselein
China, 1600-1650

Naast borden, kommen en schotels komen ook dit soort flessen geregeld voor in de porselein bestellingen van de VOC. Flessen met dezelfde decoratie zijn ook opgedoken in het zogenoemde Hatcher wrak, een Chinese jonk die in 1743 volgeladen met Chinees porselein is gezonken.

Kraak porcelain bottle with galloping horses and flowering plants
porcelain
China, 1600-1650

In addition to plates, bowls, and dishes, these types of bottles were also a regular inclusion in the porcelain orders of the Dutch East India Company. Bottles with the same decoration were found in the Hatcher wreck, a Chinese junk ship that sank in 1743, fully loaded with Chinese porcelain.

50

**Gezicht op de rede van
Guangzhou (Kanton)
met de Amerikaanse,
Britse en Nederlandse
vestigingen**

**olieverf op doek
China, 1825-1850**

**In de achttiende en
negentiende eeuw
produceerden Chinese
kunstenaars zogenoemde
exportschilderijen. Deze
kunstwerken waren
specifiek bedoeld voor
Nederlandse klanten
– zoals handelaren,
kapiteins en bemanning
– die een souvenir
wilden als herinnering
aan hun tijd in de Oost.
Op de schilderijen zijn
voornamelijk havens en
redes afgebeeld, vaak met
het eigen schip prominent
op de voorgrond.**

**View of the roadstead
of Guangzhou (Canton)
with the American,
British, and Dutch
settlements**

**oil on canvas
China, 1825-1850**

**In the eighteenth and
nineteenth centuries,
Chinese artists produced
paintings especially for
export. These works of art
were specifically intended
for Dutch customers –
such as traders, captains,
and crew – who wanted
a souvenir as a memento
of their time in the East.
The paintings mainly
show harbours and
roadsteads, often with
the customer's own ship
featured prominently in
the foreground.**

**‘Hong bowl’ van
Chinees porselein
met de factorijen te
Guangzhou (Kanton)
porselein
China, circa 1770**

**Langs het havenfront
van de Parelrivier
waren dertien *hongs* –
gebouwen uitgevoerd
in Europese stijl en
gereserveerd voor
buitenlandse handelaren
– gevestigd. Vanuit deze
factorijen dreven de
westerlingen handel met
de Chinese kooplieden.
Deze grote en zeer kost-
bare kommen waren
geliefde souvenirs.**

**‘Hong bowl’ made of
Chinese porcelain
depicting the factories
in Guangzhou (Canton)
porcelain
China, circa 1770**

Thirteen *hongs* –
European-style buildings
reserved for foreign
traders – were estab-
lished along the harbour
front of the Pearl River.
From these trading posts,
westerners engaged
in trade with Chinese
merchants. These large,
expensive bowls were
popular souvenirs.

52

De beschrijving van Japan; benevens eene beschrijving van Siam; uyt het oorspronkelijk Hoogduytsch handschrift

**Engelbert Kaempfer
Den Haag, 1729**

Eenmaal per jaar maakten de Nederlanders vanuit Deshima, in het zuiden van Japan, een reis naar de hoofdstad Edo (nu Tokyo) om eer te bewijzen aan de *shōgun*. De hofreis en de ceremonie tegenover de *shōgun* werden door andere Europeanen gezien als een diepe knieval van de Nederlanders ter wille van financieel gewin.

De beschrijving van Japan; benevens eene beschrijving van Siam; uyt het oorspronkelijk Hoogduytsch handschrift

Engelbert Kaempfer
The Hague, 1729

Once a year, the Dutch travelled from Dejima, in the south of Japan, to the capital Edo (now Tokyo) to pay their respects to the *shōgun*. This state visit and the ceremony with which they treated the *shōgun*, were regarded by other Europeans as nothing more than a great gesture of deference by the Dutch, for the purpose of financial gain.

Hortus Malabaricus

**Hendrik Adriaan van Rhede tot Draakestein
Amsterdam, 1686-1703**

Beschrijvingen van de flora van Azië werden opgesteld door onderzoekers met een persoonlijke belangstelling voor dit onderwerp. De VOC had geen enkele interesse in dergelijke wetenschappelijk uitgaves. In dit twaalfdelige werk heeft Van Rhede tot Draakestein 720 planten beschreven. Voor het samenstellen van dit werk maakte hij ruimschoots gebruik van lokale kennis. De plantnamen zijn dan ook vermeld in vier talen: Latijn, Arabisch, Sanskriet en Malayalam.

Hortus Malabaricus

**Hendrik Adriaan van Rhede tot Draakestein
Amsterdam, 1686-1703**

Accounts of the flora found in Asia were written by researchers with a personal interest in the topic. The Dutch East India Company had no interest at all in these types of scientific publications. This twelve-volume work contains descriptions of 720 plants, for which Van Rhede tot Draakestein drew extensively on local knowledge. The plant names are therefore given in four languages: Latin, Arabic, Sanskrit, and Malayalam.

54

**Kistje van djatihout
teakhout
circa 1720**

Kistje gemaakt van djatihout, ofwel teakhout. Het deksel is gemerkt en gedateerd: *VOC C 1720*. De tweede C staat voor Kaap (Cabo) de Goede Hoop.

**Box made from teak
teak
circa 1720**

This teak box is marked and dated on the lid: *VOC C 1720*. The second C stands for the Cape of Good Hope.

**Naaukeurige
Versameling der
gedenk-waardigste
zee en landreysen na
Oost- en West-Indiën,
mitsgaders andere
gewesten
Pieter van der Aa
Leiden, 1706-1707**

**Aan het begin van de
achttiende eeuw neemt
de nieuwsgierigheid naar
en de behoefte aan kennis
over de wereld verder toe.
In deze tijd verschijnen er
in alle Europese landen
grote compilatiewerken
van de Europese reis- en
landbeschrijvingen uit de
voorgaande periodes en
uit recente tijden.**

**Naaukeurige
Versameling der
gedenk-waardigste
zee en landreysen na
Oost- en West-Indiën,
mitsgaders andere
gewesten
Pieter van der Aa
Leiden, 1706-1707**

In the early eighteenth century, there is a growing curiosity and thirst for knowledge about the world. During this period, large collections of European travel accounts and country descriptions, such as this one, are published. These included reports from both early and recent voyages.

56

Gezicht op de rede van Macao met enkele lokale schepen
olieverf op doek
China, 1825-1850

In de achttiende en negentiende eeuw produceerden Chinese kunstenaars zogenaamde exportschilderijen. Deze kunstwerken waren specifiek bedoeld voor Nederlandse klanten – zoals handelaren, kapiteins en bemanning – die een souvenir wilden als herinnering aan hun tijd in de Oost. Op de schilderijen zijn voornamelijk havens en redes afgebeeld, vaak met het eigen schip prominent op de voorgrond.

View of the roadstead of Macau with a few local ships
oil on canvas
China, 1825-1850

In the eighteenth and nineteenth centuries, Chinese artists produced what were known as export paintings. These works of art were specifically intended for Dutch customers – such as traders, captains, and crew – who wanted a souvenir as a memento of their time in the East. The paintings mainly show harbours and roadsteads, often with the customer's own ship featured prominently in the foreground.

Venetiaans of façon de Venise?

Het zestiende-eeuwse Venetiaanse glas werd overal in Europa bewonderd en al snel ook gekopieerd. Dit Europese glas uitgevoerd in Venetiaanse stijl wordt *façon de Venise* genoemd. Een decoratieve techniek die vaak werd toegepast is het *vetro a filigrana* waarbij witte, of soms gekleurde, glazen staafjes in de geblazen glasmassa zijn opgenomen. Deze staafjes kunnen parallel aan elkaar lopen (*vetro a fili*), getordeerd worden in spiraalpatronen (*vetro a retortoli*) of een netwerk vormen waarbinnen soms kleine luchtbelletjes zijn ingesloten (*vetro a reticello*).

Zie: 57, 58, 59

Venetian or façon de Venise?

Sixteenth-century Venetian glass was much admired and soon copied all over Europe. This European glass, made in the Venetian style, is called *façon de Venise*. One frequently-used decorative technique was *vetro a filigrana*, in which white or sometimes coloured glass canes were incorporated into the blown glass. These canes may form a pattern of parallel lines (*vetro a fili*), be twisted into a spiral pattern (*vetro a retortoli*), or form a network in which tiny air bubbles can be captured (*vetro a reticello*).

See: 57, 58, 59

57

Façon de Venise
kelkglas van
filigraanglas *a fili* en
a retortoli
kleurloos en wit glas
Antwerpen, circa 1700

Façon de Venise
goblet made from
filigree glass *a fili*
and *a retortoli*
colourless and white
glass
Antwerp, circa 1700

58

Venetiaans wijnglas
met een ondiepe kelk
met twaalf ribben
en een getordeerde,
geribde stam
helder, kleurloos glas
Venetië, 1650-1700

Venetian wine glass
with a shallow chalice
with twelve ribs and a
twisted, ribbed stem
clear, colourless glass
Venice, 1650-1700

59

**Venetiaans
vleugelglas met
zeslobbige kelk
kleurloos en blauw glas
Venetië, 1600-1625**

Aan weerszijden van de stam is een blauwe glasdraad, in de vorm van een S-vormige krul, aangebracht. Deze is versierd met opgesmolten geknepen en geribde segmentjes van kleurloos glas. Omdat de vorm van deze krullen doet denken aan de vleugels van vogels of insecten, worden deze glazen 'vleugelglazen' genoemd.

**Venetian winged
goblet with a six-lobed
chalice**

**colourless and blue glass
Venice, 1600-1625**

A blue glass thread, in the form of an S-shaped swirl, is attached to both sides of the stem. It is decorated with melted pinched and ribbed ornaments of colourless glass. As the shape of these swirls resembles the wings of a bird or insect, these glasses became known as winged goblets.

60

Schotel van Japans porselein met het VOC-monogram en kraakmotieven
porselein
Japan, 1660-1690

Het VOC-monogram komt op verschillende soorten Japans exportporselein voor. Het bekendst zijn dit soort schotels die in twee maten werden gemaakt: een klein model van circa 21 cm doorsnede en een groter model met een diameter van 35 tot 40 cm. Gek genoeg is dit soort serviesgoed met het VOC-monogram niet bekend in Chinees porselein.

Japanese porcelain dish with the VOC monogram of the Dutch East India Company and kraak motifs

porcelain
Japan, 1660-1690

The VOC monogram appears on various types of Japanese export porcelain. The best-known examples are these types of dish, that were made in two sizes: a small model with a diameter of around 21 cm and a larger model with a diameter of 35 to 40 cm. Strangely enough, tableware of this sort with the VOC monogram is not found in Chinese porcelain.

Schaaltje van rood lakwerk met in goudlak een Hollands schip
hout, lakwerk, parelmoer
Japan, circa 1800

Vanaf de tweede helft van de zeventiende eeuw werd in Japan op grote schaal lakwerk voor de export vervaardigd. Alle welgestelde verzamelaars wensten enkele stukken aan hun collectie toe te voegen. Dit sake schoteltje is rond 1800 gemaakt, toen de handel in lakwerk opnieuw tot bloei kwam. Op de achterzijde staat een spreuk: *‘alleen diegene die dit bakje met sake leeg kan drinken zonder te knoeien, zal drieduizend jaar leven’.*

Red lacquer dish featuring a Dutch ship in gold lacquer wood, lacquer, mother of pearl
Japan, circa 1800

From the second half of the seventeenth century, lacquerware was made in Japan for export on a large scale. All the wealthy collectors wanted to add a couple of pieces to their collection. This sake saucer was made in around 1800 when the trade in lacquered objects flourished once again. On the back are the words: *‘only those able to drink this entire cup of sake without spilling, will live for three thousand years’.*

62

**Twee VOC-almanakken
met notitieboekje,
ingebonden in
haaienleer met
zilveren beslag**

**Dit soort boekjes werden
in de achttiende eeuw
als relatiegeschenk
uitgereikt door de kamers
Delft en Rotterdam
van de Verenigde Oost-
Indische Compagnie.
Naast een notitieboekje
zat er voorin een losse
almanak met onder
meer informatie over
de vertrektijden van de
trekschuit, de getijden en
de belangrijkste markten
van Nederland.**

**VOC-almanak van de
kamer Rotterdam
uitgegeven door Dirk
Jansz van Dam
zilver, haaienleer
Hoorn, 1765**

**VOC-almanak van
de kamer Delft
uitgegeven door
Meijndert van Dam
zilver, haaienleer
Amsterdam, 1790**

Two almanacs of
the Dutch East
India Company with
notebooks, bound in
shark leather and
with silver mounts

In the eighteenth century, these types of books were handed out as business gifts by the Delft and Rotterdam chambers of the Dutch East India Company. As well as containing a notebook, there was a separate almanac at the front containing information about the departure times of canal barges, the tides, and the most important markets in the Netherlands.

Almanac of the
Rotterdam chamber
published by Dirk Jansz
van Dam
silver, shark leather
Hoorn, 1765

Almanac of the Delft
chamber
published by Meijndert
van Dam
silver, shark leather
Amsterdam, 1790

63

Zilveren lakstempel van de Amsterdamse kamer van de VOC in de vorm van een Afrikaanse man zilver, ebbenhout Amsterdam, circa 1700

Door de Afrikaanse man met ontblote tanden en opengesperde ogen uit te beelden, geeft deze achttiende-eeuwse lakstempel een specifiek en racistisch beeld. Ook de tulband, oorbellen en de zilveren band rond zijn hals hoorden tot stereotype symbolen.

Silver seal of the Amsterdam chamber of the Dutch East India Company, depicting an African man silver, ebony Amsterdam, circa 1700

By depicting an African man with bared teeth and wide open eyes, this eighteenth-century seal presents a racist image. The turban, earrings, and the silver collar around his neck were, at that time, stereotype symbols.

Zilveren bord versierd met gedreven bloemranken en een gegraveerd wapenschild

zilver
Delft, 1702

Tijdens de zeeslag in de baai van Vigo (1702) maakte de gecombineerde Nederlands-Engelse vloot een grote hoeveelheid goud, zilver en andere rijkdommen buit. De Spaanse zilvertvloot was net teruggekeerd uit de koloniën in Amerika. Om de geslaagde actie te memoreren is dit bord vervaardigd en voorzien van de woorden: *Dit silver hier hervormd is ook ten buit bekomen toen spanjens silvre vloot te VIGOS wierd genoomen.*

Silver plate decorated with hammered floral scrolls and an engraved coat of arms

silver
Delft, 1702

During the naval battle in the Bay of Vigo (1702), the combined Dutch-English fleet captured large quantities of gold, silver, and other valuable items. The Spanish treasure fleet had just returned from their colonies in America. This plate was made to commemorate the successful campaign, and is inscribed with the words: *'The silver reshaped here was also captured when the Spanish treasure fleet was seized in Vigo'.*

65

**Dekselbokaal met een radgravure van de stadswapens van de zes kamers van de VOC glas
Nederland,
1700-1725**

Rondom een cartouche met een Oost-Indiëvaarder zijn de stadswapens van de zes kamers van de VOC afgebeeld: Amsterdam, Zeeland (Middelburg), Delft, Rotterdam, Hoorn en Enkhuizen. Verder zijn Neptunus, god van de zee, Mercurius, god van de handel, en de Vrede afgebeeld. De boodschap is duidelijk: de VOC brengt vrede en heerst over de zeeën, waardoor de handel zal bloeien.

**Goblet and cover with a wheel engraving of the coats of arms of the six chambers of the VOC glass
The Netherlands,
1700-1725**

Depicted around a cartouche with an East Indiaman are the coats of arms of the six chambers of the Dutch East India Company: Amsterdam, Zeeland (Middelburg), Delft, Rotterdam, Hoorn, and Enkhuizen. Also shown are Neptune, the god of the sea; Mercury, the god of trade; and Peace. The message is clear: the Dutch East India Company brings peace as it rules over the seas, enabling trade to flourish.

Gezicht op de rede van Whampoa met enkele buitenlandse koopvaarders
olieverf op doek
China, 1825-1850

In de achttiende en negentiende eeuw produceerden Chinese kunstenaars zogenoemde exportschilderijen. Deze kunstwerken waren specifiek bedoeld voor Nederlandse klanten – zoals handelaren, kapiteins en bemanning – die een souvenir wilden als herinnering aan hun tijd in de Oost. Op de schilderijen zijn voornamelijk havens en redes afgebeeld, vaak met het eigen schip prominent op de voorgrond.

View of the roadstead of Whampoa with a few foreign merchant ships
oil on canvas
China, 1825-1850

In the eighteenth and nineteenth centuries, Chinese artists produced what were known as export paintings. These works of art were specifically intended for Dutch customers – such as traders, captains, and crew – who wanted a souvenir as a memento of their time in the East. The paintings mainly show harbours and roadsteads, often with the customer's own ship featured prominently in the foreground.

Een ijdele man

Gustaaf Willem, baron van Imhoff (1705-1750) is pas 37 jaar oud als hij wordt benoemd tot gouverneur-generaal van Nederlands-Indië. Hij laat in 1742 een penning slaan om deze eervolle aanstelling te gedenken. Ook zijn vertrek naar Indië en zijn aankomst op Kaap de Goede Hoop in januari 1743, waar de officiële beëdiging plaatsvindt, worden vastgelegd in zilver. De drie penningen worden uitgereikt aan vooraanstaande personen en aan de gasten die bij de plechtigheid aanwezig zijn.

Zie: 67, 68, 69, 70

A vain man

Gustaaf Willem, Baron van Imhoff (1705-1750), had just turned 37 when he was appointed governor-general of the Dutch East Indies. He had a medal made in 1742 to mark this honourable appointment. His departure to the East Indies and his arrival at the Cape of Good Hope in January 1743, where he was officially sworn in, were also commemorated in silver. These three medals were presented to prominent figures and to the guests who attended the ceremony.

See: 67, 68, 69, 70

**Penning op het
aanstellen van
Gustaaf Willem van
Imhoff tot gouverneur-
generaal van
Nederlands-Indië
Martin Holtzhey
zilver
Amsterdam, 1742**

Medal for the
appointment of
Gustaaf Willem van
Imhoff to the position
of governor-general of
the Dutch East Indies
Martin Holtzhey
silver
Amsterdam, 1742

**Op de voorzijde heeft
Van Imhoff zijn eigen
portretbuste laten
afbeelden. Op de mantel,
die over zijn arm hangt,
staat zijn leeftijd vermeld:
AETAT. is XXXVII (oud 37
jaar). In het omschrift
staan zijn titels – baron
van het Heilige Roomse
Rijk en gouverneur-
generaal van Nederlands-
Indië – vermeld.**

Van Imhoff had his own
portrait bust depicted on
the front of this medal.
His age is recorded on the
coat that hangs over his
arm: *AETAT. is XXXVII* (37
years of age). His titles –
baron of the Holy Roman
Empire and governor-
general of the Dutch East
Indies – appear in a semi-
circle.

68

**Penning op het
aanstellen van Gustaaf
Willem van Imhoff tot
gouverneur-generaal
van Nederlands-Indië**

**Martin Holtzhey
zilver
Amsterdam, 1742**

De VOC is afgebeeld als een zittende vrouw. In haar linkerhand heeft zij het stadswapen van Batavia, in haar schoot liggen de kronen van Indonesische vorsten. Achter haar staan Rechtvaardigheid en de Nederlandse leeuw. De VOC overhandigt de commandostaf aan Van Imhoff. De symboliek is duidelijk: de VOC zal over Indië heersen en zal het land beschermen, Van Imhoff is haar wettelijke vertegenwoordiger.

**Medal for the appoint-
ment of Gustaaf Willem
van Imhoff to the
position of governor-
general of the Dutch
East Indies**

**Martin Holtzhey
silver
Amsterdam, 1742**

The Dutch East India Company is depicted as a seated woman. In her left hand she holds the coat of arms of the city of Batavia, and on her lap are the crowns of Indonesian sovereigns. Standing behind her are Lady Justice and the Dutch lion. She hands the command staff to Van Imhoff. The symbolism is clear: the Dutch East India Company will rule over the Dutch East Indies and will protect the country, with Van Imhoff acting as their legal representative.

Penning op het vertrek van gouverneur-generaal Van Imhoff naar Nederlands-Indië
Martin Holtzhey
zilver
Amsterdam, 1742

Het schip *Herstelder*, waarmee Van Imhoff in oktober 1742 naar Indië vertrekt, is groot afgebeeld op deze penning. Het schip wordt de weg gewezen door een putto met een hoorn des overvloeds en een offerschaal. Samen met het opschrift '*onder Gods geleide en gunst*' spreekt de hele voorstelling de wens op een behouden en voorspoedige reis uit.

Medal showing the departure of Governor-General Van Imhoff to the Dutch East Indies
Martin Holtzhey
silver
Amsterdam, 1742

This medal features a large depiction of the ship *Herstelder*, in which Van Imhoff left for the Dutch East Indies in October 1742. The ship is shown the way by a putto with a horn of plenty and a sacrificial bowl. Along with the inscription '*under God's guidance and grace*', the entire image expresses the desire for a safe and prosperous journey.

70

Penning op de aankomst van gouverneur-generaal Van Imhoff op Kaap de Goede Hoop

Martin Holtzhey
zilver
Amsterdam, 1743

De VOC zit op een kist met handelsgoederen. Zij heeft een weegschaal en het stadswapen van Batavia vast. Links komt de zon van achter de wolken tevoorschijn, waar *'hoop op betere tijden'* bij staat. Dit verwijst waarschijnlijk naar de Chinezenmoord in Batavia, toen in oktober 1740 duizenden Chinezen werden gedood. Van Imhoff volgde gouverneur-generaal Valckenier op die verantwoordelijk werd gehouden voor deze slachtpartij.

Medal showing the arrival of Governor- General Van Imhoff at the Cape of Good Hope

Martin Holtzhey
silver
Amsterdam, 1743

The Dutch East India Company sits on a chest filled with trade goods. She is holding a pair of scales and the coat of arms of Batavia. On the left, the sun emerges from behind the clouds with the caption *'hope for better times'*. This probably refers to the massacre of thousands of Chinese nationals in Batavia in October 1740. Van Imhoff was the successor of Governor-General Valckenier who was held responsible for this massacre.

**Rapier met een fijn
gesneden ivoren
handvat uit Ceylon en
een Europees lemmet
ivoor, ijzer
Sri Lanka (voormalig
Ceylon), 1600-1700**

**Dit rapier is speciaal
voor de Europese markt
vervaardigd. Het ivoren
handvat is zeer rijk
versierd met allerlei
bloemen, gezichtmaskers
en fabelwezens met
een menselijk gezicht,
leeuwenmanen en
schubben. Ook het
lemmet is voorzien van
gegraveerde bloemen.**

**Rapier with finely-
carved ivory handle
from Ceylon, and
European blade
ivory, iron
Sri Lanka (formerly
Ceylon), 1600-1700**

**This rapier was specially
made for the European
market. The ivory handle
is richly decorated with all
kinds of flowers, masks
and mythical creatures
with human faces, lions'
manes, and scales. The
blade is also engraved
with flowers.**

72

Schotel van Japans porselein met het VOC-monogram en kraakmotieven
porselein
Japan, 1660-1690

De motieven op deze Japanse schotel zijn gebaseerd op het Chinese kraakporselein. Door burgeroorlogen in China konden de pottenbakkers niet langer aan de vraag naar porselein voldoen. Daarom bestelden Nederlanders in Japan porselein met de voor hen vertrouwde Chinese decors.

Japanese porcelain dish with the VOC monogram of the Dutch East India Company and kraak motifs
porcelain
Japan, 1660-1690

The motifs on this Japanese dish are based on Chinese kraak porcelain. Civil wars in China meant that potters were no longer able to meet the demand for porcelain. As a result, the Dutch started importing porcelain from Japan, but decorated with the familiar Chinese scenes.

Bord met Hollandse schepen voor anker in de Tafelbaai, op de achtergrond Kaapstad porselein met bovenglazuur kleuren China, 1740-1760

Chinees porselein met westerse afbeeldingen of vormen wordt *Chine de Commande* genoemd: porselein dat op bestelling in China is gemaakt voor westerlingen. De Tafelbaai, ankerplaats van de VOC op de route naar en van de Oost, is een zeer geliefd onderwerp. Vele zee-mannen bestellen in Guangzhou (toen Kanton) dan ook een dergelijk bordje als souvenir.

Plate featuring Dutch ships anchored in Table Bay, with Cape Town in the background
porcelain with enamel
China, 1740-1760

Chinese porcelain decorated with Western images or shapes was called *Chine de Commande*: porcelain that was made to order in China for westerners. Table Bay, the stopping point of the Dutch East India Company on their route to and from the East, was a very popular subject. Many sailors ordered a souvenir plate like this one, in Guangzhou (then known as Canton).

74

Gezicht op Kaap de Goede Hoop met de Tafelberg

Robert Sayer, naar Johannes van Ryne ets, ongekleurd Londen, 1754

Dit soort topografische prenten werden naar China verzonden als voorbeeld voor de decoratie van exportporselein. Deze prenten werden vrijwel exact gekopieerd door de Chinese porseleinschilders.

View of the Cape of Good Hope with Table Mountain

Robert Sayer, after Johannes van Ryne etching, uncoloured London, 1754

Topographical prints of this kind were sent to China as examples for decorating export porcelain. These prints were copied almost exactly by the Chinese porcelain painters.

**Wandelstok gemaakt van de tand van een narwal (walvisachtige) ivoor
Nederland, 1800-1900**

De gedraaide tand van de narwal sprak in de zeventiende eeuw enorm tot de verbeelding. Volgens sommige geleerden zou het de hoorn van een eenhoorn zijn... De Amsterdamse verzamelaar en burgemeester Nicolaas Witsen had het in 1716 bij het juiste eind toen hij schreef dat deze eenhoorns 'sekerlijk vissen zijn'.

**Walking stick made from the tusk of a narwhal (a type of whale)
ivory
The Netherlands,
1800-1900**

The twisted tusk of the narwhal had enormous imaginative appeal in the seventeenth century. It was said by some to be the horn of an unicorn... Nicolaas Witsen, collector and Mayor of Amsterdam, was right in 1716 when he said that these unicorns were '*most definitely fish*'.

76

Gelegenheidsglas met een radgravure van een pakhuis en een driemaster

loodglas
Nederland,
circa 1750

Aan de ene zijde van de kelk van dit kleine glaasje is een voorstelling van een pakhuis, waar een hoorn des overvloeds overheen hangt, gegraveerd. Aan de andere zijde zien we een driemaster met gehesen zeilen. Dit glas werd gebruikt om te drinken op de goede *Negosie aan de Caap*.

Goblet with a wheel engraving of a warehouse and a three-masted ship

lead glass
The Netherlands,
circa 1750

On one side of the bowl of this small glass is an engraving of a warehouse with a horn of plenty hanging over it. On the other side is a three-masted ship with raised sails. This glass was used to drink to the '*good trade at the Cape*'.

**Zilveren tabaksdoos
gegraveerd met een
gezicht op Kaap de
Goede Hoop**

**Frederik Klupfel
zilver**

**Amsterdam, 1761,
graving na 1794**

**Jongmatroos Jan Jans
laat als herinnering aan
zijn reizen een verslag
van zijn omzwervingen
in dienst van de VOC
in een tabaksdoos
graveren. Daarnaast
is de doos voorzien
van gedetailleerde
stadsgezichten van
Batavia en een gezicht
vanaf de Tafelbaai op
Kaap de Goede Hoop.**

Silver tobacco box
engraved with a view
of the Cape of Good
Hope

Frederik Klupfel
silver

Amsterdam, 1761,
engraving after 1794

As a memento, low-ranking sailor Jan Jans had a record of his travels in the service of the Dutch East India Company engraved on a tobacco box. The box also features detailed cityscapes of Batavia and a view of the Cape of Good Hope as seen from Table Bay.

78

***Kendi* van kraak-
porselein met
bloeiende planten
en gelukssymbolen
porselein
China, 1600-1650**

***Kendi's* zijn een soort
waterflessen die in grote
delen van Azië zeer
populair waren. In China
werden verschillende
modellen voor de export
geproduceerd, maar gek
genoeg lijken dit soort
flessen in China zelf niet
gebruikt te zijn. In de
Arabische wereld worden
kendi's vaak gebruikt als
waterpijp.**

Kraak porcelain *kendi*
with flowering plants
and symbols of good
luck
porcelain
China, 1600-1650

Kendis are a type of water
bottle. They were hugely
popular in large parts
of Asia. Various models
were produced in China
for export, but strangely
enough, such bottles
appear not to have been
used in China itself. In the
Arab world, *kendis* are
often used as water pipes.

Indonesische prauwen afkomstig van Kakap, de Tanimbar eilanden en Makasar hout, textiel Indonesië, circa 1950

Dit soort modellen van Indonesische scheepstypes werden in de achttiende eeuw ook al verzameld. Verzamelaars wilden zich een beeld vormen van de zeden en gewoonten van al die volken waarmee men kennis maakte. Dit kon door het verzamelen van afbeeldingen van deze mensen, maar ook door het aanleggen van etnografische collecties.

Indonesian proas originating from Kakap, the Tanimbar islands, and Makassar wood, textiles Indonesia, circa 1950

These types of models of Indonesian ships were collected as early as the eighteenth century. Collectors wanted to gain an impression of the manners and customs of all the different groups of people that were encountered. They did so by collecting pictures of these people, as well as by building up ethnographic collections.

80

Klein saluutkanon op eikenhouten affuit, afkomstig van de kamer Middelburg brons, ijzer, hout Middelburg, 1675-1700

In de vroegmoderne tijd was het gebruikelijk om als eerbetoon of welkomstgroet met los kruit een kanon af te schieten. Hiervoor werden meestal gewone kanonnen gebruikt, maar er werden ook wel speciale saluutkanonnen gemaakt.

Small salute cannon on an oak gun carriage, originating from the Middelburg chamber bronze, iron, wood Middelburg, 1675-1700

In the early modern period, it was customary to shoot gunpowder from a cannon as a tribute or as a welcome. Usually normal cannons were used, although special salute cannons, such as this, were also made.

Aard- en hemelglobe

**John en William Cary
gips, papier, gegraveerd
en gekleurd
Londen, 1799 en 1815**

Aard- en hemelglobes zijn geliefde objecten voor een studeerkamer of bibliotheek. Samen vertegenwoordigen zij het gehele universum en daarmee ook de universele kennis. Dit soort globes worden, samen met het bijbehorende meubel, ook wel 'library globes' genoemd.

Terrestrial and celestial globe

**John and William Cary
gypsum, paper, engraved
and coloured
London, 1799 and 1815**

Terrestrial and celestial globes are popular objects for studies and libraries. Together, they represent the universe as a whole and by extension, universal knowledge. Along with the associated pieces of furniture, these types of globes are also known as 'library globes'.

82

**Houten geldkist,
gemerkt met het VOC
monogram en de letter
R (Rotterdam)**

hout

Nederland, 1700-1725

**Voor het vervoeren van
zilver- en goudstaven
werden dit soort kisten
gebruikt. Gezien de letter
R bij het monogram van
de Compagnie is deze
kist afkomstig van een
schip dat voor de kamer
Rotterdam voer. In de
achttiende eeuw bestond
twee derde van de VOC-
ladingen naar Azië uit
gemunt en ongemunt
goud en zilver, met een
totale waarde van zo'n
twee miljoen gulden per
jaar.**

Wooden cash box,
marked with the
VOC monogram of
the Dutch East India
Company and the
letter R (Rotterdam)

wood

The Netherlands,
1700-1725

These types of boxes were used to transport silver and gold bars. The letter R next to the Company's monogram indicates that this box was from a ship that transported goods for the Rotterdam chamber. In the eighteenth century, two-thirds of the Company's cargo to Asia consisted of gold and silver coins and bullion, with a total value of around two million guilders a year.

**Drie zilverstaven,
afkomstig uit het
wrak van de Oost-
Indiëvaarder *Rooswijk*
zilver
Amsterdam, 1740**

**Op 8 januari 1740 begon
de *Rooswijk* aan zijn
tweede reis naar Azië,
ver zou het schip echter
niet komen. Een dag later
verging de *Rooswijk* in
een zware storm voor de
kust van Engeland. Aan
boord was een flinke
lading zilver. Naast dertig
kisten met zilverstaven
werden er maar liefst
36.000 zilveren munten
meegenomen. Deze
lading edelmetaal had
een waarde van meer dan
300.000 gulden en was
bestemd voor de handel
in Azië.**

Three silver bars,
found in the wreck
of the East Indiaman
Rooswijk
silver
Amsterdam, 1740

On 8 January 1740, the
Rooswijk embarks on its
second voyage to Asia.
However, it does not get
very far. Just one day
later, the *Rooswijk* is lost
in a terrible storm off the
coast of England, with a
large cargo of silver on
board: thirty chests of
silver bars, and no fewer
than 36,000 silver coins.
This cargo of precious
metals had a value of
more than 300,000
guilders at the time, and
was destined for trade in
Asia.

84

**Munten, duiten
en larijnen van de
Verenigde Oost-
Indische Compagnie
zilver en koper
17de en 18de eeuw**

Om de particuliere handel door VOC-dienaren zoveel mogelijk te ontmoedigen besloot de VOC om geld te laten munten met het monogram van de VOC. Naast de grotere munteenheden als duiten en dukatons werden er ook stuivers en larijnen, draadvormige handelsmunten, geslagen.

**Coins, duits
(farthings), and lari of
the Dutch East India
Company
silver and copper
17th and 18th century**

In order to discourage private trading by its employees, the Dutch East India Company decided to have coins made bearing the VOC monogram. In addition to the larger currency units such as duits and ducaton, smaller units such as stuivers and lari, thread-like trade currencies, were also made

Planetarium met zes planeten en de bijbehorende manen
messing, ivoor
Engeland, 1770-1789

Met de groei van de kennis van de astronomie in de zeventiende en achttiende eeuw ontstond de behoefte om deze nieuwe inzichten met behulp van demonstratiemodellen te verduidelijken. Met dit planetarium konden de bewegingen van de planeten en hun manen worden getoond. In deze tijd waren er nog slechts zes planeten bekend: Mercurius, Venus, aarde, Mars, Jupiter en Saturnus.

Planetarium with six planets and their corresponding moons
brass, ivory
England, 1770-1789

Growing knowledge of astronomy in the seventeenth and eighteenth centuries, sparked a need to illustrate these new insights, through demonstration models. This planetarium could be used to demonstrate the movements of the planets and their moons. Only six planets were known at that time: Mercury, Venus, Earth, Mars, Jupiter, and Saturn.
